

Brüssel, 14.12.2020
COM(2020) 804 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2020. aasta aruanne

Euroopa Liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise kohta aastal 2019

{SWD(2020) 336 final}

Sisukord

Üleilmsete kohustuste täitmine.....	1
Euroopa Liit: tugev tegija rahvusvahelisel tasandil.....	1
Humanitaarabi	2
Kestliku arengu tegevuskava 2030 elluviimine	2
Ülemaailmsed prioriteedid	3
Roheline kokkulepe.....	3
Kestliku majanduskasvu liidud	4
Inimareng	5
Partnerlus rändevaldkonnas	5
Rahu ja julgeolek.....	6
Inimõigused, demokraatia ja põhiväärtused	6
Tehnoloogia ja innovatsioon.....	7
Üleilmne tegevus	8
Aafrika	8
Aasia, Kesk-Aasia ja Vaikse ookeani piirkond	8
Laienemispiirkond.....	9
Euroopa naabrus.....	9
Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond	10
Lähis-Ida ja Pärsia lahe piirkond.....	11

Üleilmsete kohustuste täitmine

2019. aasta oli geopoliitiliselt jätkuvalt ebastabiilne, ent Euroopa Liit jätkas tööd selle nimel, et maailm oleks rahulikum, õiglasem ja jõukam. Meie planeet ja selle asukad on kiires muutumises ning seisavad silmitsi keskkonnanalaste, poliitiliste ja tehnoloogiliste probleemidega.

EL on üha rahutumaks muutuvale olukorrale maailmas igakülgset reageerinud, kasutades kõiki oma poliitika ja vahendite pakutavaid võimalusi, olgu need diplomaatilised, rahandus-, julgeoleku- või kaubandusalased, kestliku arengu meetmed või humanitaarabi. 2019. aasta jooksul jätkas EL tööd mitmepoolsete süsteemide reformimiseks ning praegustele ja tulevastele probleemidele reageerimisel üleilmse juhtpositsiooni säilitamiseks ning laiendas oma koostööd ja partnerlusi piirkondlike organisatsioonidega, mis on väga olulised üleilmse kestliku arengu, inimõiguste järgimise ja tulemusliku rahvusvahelise koostöö tagamiseks.

Käesolevas aruandes kirjeldatakse 2019. aasta jooksul rahvusvahelise koostöö ja arengu, humanitaarabi, välispoliitika ja laienemise tarbeks antud ELi rahalise toetuse peamisi aspekte¹. Aruandes tutvustatakse seda, kuidas maailma suurim kaubandusblokk ja ametliku arenguabi andja on aidanud parandada miljonite inimeste elu enam kui 120 riigis üle maailma ning kuidas ta võitleb ebavõrdsusega, edendab inimarengut, võimaldab noortel kasutada oma potentsiaali ning toetab õiglast ja kestlikku majanduskasvu ja ühiskonda kõikjal maailmas.

2019. aastal investeerisid EL ja liikmesriigid ametlikku arenguabisse 75,2 miljardit eurot, mis moodustab 55,2 % kogu ülemaailmsest abist².

Euroopa Liit: tugev tegija rahvusvahelisel tasandil

ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia³ võimaldab ELil keeruliste ülemaailmsete probleemide lahendamisel kollektiivselt tegutseda. Taotledes strateegia viie algse prioriteedi⁴ täitmist, jätkas EL 2019. aastal koostöös piirkondlike organisatsioonidega rahvusvahelisel õigusel põhineva üleilmse korra edendamist, mille keskmes on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon. Teedrajav kolmepoolne partnerlus Aafrika Liidu, ELi ja ÜRO vahel lõi tingimused tihedamaks koostööks ulatuslikuma rahu ja julgeoleku tegevuskava täitmisel, samuti näitas toetus G5 Saheli ühendvägedele piirkondlikesse julgeolekupartnerlustesse panustamise tähtsust.

2019. aastal järgis EL stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi⁵ raames toimunud sekkumiste ning kõikjal maailmas võetud ühise välis- ja julgeolekupoliitika meetmete kaudu jätkuvalt terviklikku lähenemisviisi konfliktidele ja julgeolekukriisidele. Need meetmed olid seotud suurte kriisidega sellistes riikides nagu Afganistan, Iraak, Jeemen, Kesk-Aafrika Vabariik, Kongo Demokraatlik Vabariik, Liibanon, Liibüa, Lõuna-Sudaan, Mali, Nigeeria, Pakistan, Somaalia, Sudaan, Süüria, Türgi, Ukraina ja Venezuela.

¹ Üksikasjalikud andmed on esitatud käesolevale aastaaruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi I osas („Sissejuhatus“).

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_20_674.

³ https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy/17304/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en

⁴ Julgeolek ja kaitse, vastupanuvõime, integreeritud lähenemisviis, sise- ja välistegevuse seotus ning piirkondlikud ja temaatilised strateegiad.

⁵ https://ec.europa.eu/fpi/news/eu%E2%80%99s-instrument-contributing-stability-and-peace-icsp_en

Ühena vähestest osalejatest, kes on üleilmselt esindatud ja omavad igakülgseid poliitikavahendeid, võtab EL suurema vastutuse enda kaitse ja oma partnerite abistamise eest rahu ja julgeoleku valdkonnas. Kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise,⁶ sõjaliste missioonide plaanimise ja juhtimise teenistuse,⁷ Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi, ELi ja NATO ühisdeklaratsiooni⁸ ning alalise struktureeritud koostöö⁹ alal tehtud edusammud on olulised ja ajaloolised saavutused. ELi välispoliitika vahenditest soodustasid jõupingutused institutsioonide ülesehitamiseks, sealhulgas tehnilise abi, teabevahetuse ja mestimise vahendid jätkuvalt reforme ning edendasid ELi strateegilist poliitikat partnerriikides.

Maailma suurima kaubandusbloki ja välismaiste otseinvesteeringute tegijana jätkab EL tööd rahvusvaheliste partneritega vaba ja õiglase rahvusvahelise kaubandussüsteemi edendamiseks, muu hulgas Maailma Kaubandusorganisatsiooni reformimise kaudu.

Humanitaarabi

Tulenevalt keerulistest kriisidest, millega sageli kaasnes inimeste sundränne, samuti looduskatastroofidest ja epideemiast, püsis humanitaarabivajadus 2019. aastal rekordtasemel. EL oli endiselt peamine humanitaarabi rahastaja, eraldades 2,4 miljardit eurot miljonite inimeste abistamiseks enam kui 80 riigis.

Märkimisväärne osa ELi abist eraldati kriisidest mõjutatud inimeste abistamiseks Süürias ja selle naaberriikides. Komisjon jätkas ELi Türgi pagulasrahastu¹⁰ humanitaarabi suuna rakendamist, eelkõige hädaolukorra sotsiaalse turvavõrgu programmi¹¹ kaudu.

2019. aastal kasutati ELi elanikkonnakaitse mehhanismi¹² 20 korral, et tulla toime katastroofidega nii ELis kui ka mujal, sealhulgas laastavate metsapõlengutega Boliivias, Guatemalas, Iisraelis ja Liibanonis.

Kestliku arengu tegevuskava 2030 elluviimine

2019. aastal jätkas EL kooskõlas Euroopa arengukonsensusega kestliku arengu tegevuskava 2030, arengu rahastamist käsitleva Addis Abeba tegevuskava ja kliimamuutusi käsitleva Pariisi kokkuleppe ülemaailmse rakendamise toetamist otseses koostöös partnerriikidega.

Kasvav ebavõrdsus, süvenev nälg, ülemaailmne soojenemine, elurikkuse kadumine, sotsiaalsed rahutused, konfliktid ja ränne on halvenevad suundumused, mis kajastuvad kogu kestliku arengu tegevuskavas 2030. Kestliku arengu eesmärkide 2019. aasta tippkohtumisel vaadati üle tehtud edusammud ja rõhutati vajadust muuta arengu suundi ja kiirendada selle tempot, et pidada kinni 2030. aasta tähtajast. Tippkohtumise muude teemade raames võeti vastu ELi-AKV (Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigid) ühisdeklaratsioon kestliku arengu tegevuskava 2030 ja

⁶ [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card))

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8798-2019-INIT/en/pdf>

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/07/10/eu-nato-joint-declaration/>.

⁹ Nõukogu 11. detsembri 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/2315, millega luuakse alaline struktureeritud koostöö ning määratakse kindlaks selles osalevate liikmesriikide nimekiri (ELT L 331, 14.12.2017, lk 57).

¹⁰ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en.

¹¹ https://ec.europa.eu/echo/essn_en

¹² https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en.

kestliku arengu eesmärkide elluviimise kohta, milles kinnitati pühendumust kestliku arengu tegevuskavale 2030 ja otsiti võimalusi tugevdada koostööd kestliku arengu eesmärkide täitmise kiirendamiseks, et keegi ei jääks kõrvale.

Juulis New Yorgis toimunud ÜRO kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil tutvustas EL kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide valdkonnas liidus ja ELi rahvusvahelise koostöö kaudu tehtud edusamme. Peamised algatused, mida sellel üritusel tutvustati, olid muu hulgas ELi aruteludokument „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030“,¹³ Eurostati 2019. aasta seirearuanne kestliku arengu eesmärkide saavutamise kohta, esimene ühine kokkuvõttev aruanne Euroopa 2017. aasta arengukonsensuse kohta ja ELi 2019. aasta aruanne poliitikavaldkondade arengusidususe kohta.

Ühine kavandamine, ühised tulemusraamistikud ja ühine rakendamine suurendavad Euroopa rahaliste vahendite mõju kestliku arengu eesmärkide täitmisel. 2019. aastal hakati rakendama ühiseid programmdokumente Hondurases, Kesk-Aafrika Vabariigis ja Malis ning Kambodžas laiendati Euroopa arengukoostöö strateegiat. Detsembri seisuga oli välja töötatud 20 ühist programmdokumenti.

Institutsioonide ülesehitamise alase tegevuse ulatust laiendati ELi arengupoliitikaga hõlmatud riikidele üle maailma. Selle eesmärk on toetada ELi poliitikaprioriteete ja aidata riikidel rakendada oma riiklikke arengustrateegiaid kooskõlas ELi normidega, panustades seeläbi ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide täitmisel.

Ülemaailmsed prioriteedid

2019. aasta lõpus kinnistas Euroopa Komisjoni uus president kestliku arengu eesmärgid veelgi põhjalikumalt ELi poliitikakujundamisse ja meetmetesse, rõhutades ELi jätkuvat pühendumust kestlikkusele.

Roheline kokkulepe

Euroopa roheline kokkulepe,¹⁴ mida tutvustati 2019. aasta lõpus, on lahutamatu osa komisjoni kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide elluviimise ning Euroopa majanduse ja ühiskonna jätkusuutlikumale kursile suunamise strateegiast. **Kliimamuutused** on üks peamine maailma ees seisev probleem, ELi välistegevuse prioriteet ja rohelise kokkuleppe keskne teema.

2019. aastal tugevdas EL oma lähenemisviisi kliimameetmetele selliste programmide kaudu nagu ülemaailmne kliimamuutuste liit+,¹⁵ et suurendada kliimamuutustele vastupanu võimet partnerriikides, eeskätt vähim arenenud riikides ja väikestes arenevates saareriikides, rahastades üle 80 projekti.

¹³ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_et

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_et

¹⁵ <https://www.gcca.eu/>.

Kliimamuutustega kohanemise kohaliku rahastamisvahendi¹⁶ kaudu suunati kliimameetmete rahastamist rohkem kui 240 kohalikule omavalitsusele, kus elab üle 6 miljoni inimese ja mis asuvad 14 riigis. 2019. aasta lõpus käivitati suuremõõtmelisem teine etapp.

Säästev energia on oluline vahend kliimamuutustega võitlemiseks ja rohelise kokkuleppe keskne element. 2019. aastal toetas EL jätkuvalt nii juurdepääsu säästvale energiale kogu maailmas kui ka energiatõhusust parandavaid meetmeid. Detsembris kinnitas Euroopa Ülemkogu ELi eesmärgi saada 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks maailmajaoks.

Joogivee ja kanalisatsiooni kättesaadavus on universaalne inimõigus. 2019. aastal jätkas EL joogivee ja kanalisatsiooni kättesaadavuse, säästva ja integreeritud veemajanduse ning suutlikkuse suurendamise toetamist.

Jordaania valitseb tõsine veenappus. Süüria kriisile reageerimiseks loodud Euroopa Liidu piirkondlikust usaldusfondist eraldatud 21,5 miljoni euro abil on parandatud vee ja reoveega seotud teenuseid enam kui 1 miljoni inimese jaoks Irbidi kubernerkonnas.

EL edendab peamistes väärtusahelates tegutsevate **ökoettevõtjate arengut** ja toetab ülemaailmse ringmajandusele ülemineku rahastamist. Selles valdkonnas on ELi juhtalgatus „SWITCH to Green“.

Tõsine probleem on **elurikkuse kadumine ja paljude ökosüsteemide seisundi halvenemine**. 2019. aasta teatisega „Ulatuslikumad ELi meetmed maailma metsade kaitseks ja taastamiseks“¹⁷ loodi integreeritud raamistik metsade raadamise ja metsade seisundi halvenemise vastu võitlemiseks.

2019. aastal andis komisjon uusi rahalisi vahendeid esmatähtsa ökosüsteemi partnerlusfondile, mis on elurikkuse oluliste valdkondade peamine rahastaja kogu maailmas.

Kestliku majanduskasvu liidud

Kestliku arengu eesmärkide täitmisel on võtmesõnaks koostöö. Üleilmne heaolu on võimalik saavutada vaid siis, kui kõikidele on tagatud **inimväärne töö ja kestlik majanduskasv**. 2019. aastal toetas EL selliseid meetmeid nagu II jätkusuutliku investeerimiskliima ja väärtusahelate programm, et rahastada investeerimiskliima, kaubanduse ja erasektori arengu põhiaspekte edendavaid üleilmseid ja Euroopa algatusi.

Komisjoni välisinvesteeringute kava keskmes on Euroopa Kestliku Arengu Fond (EFSD), milles on ühendatud uus tagatisinstrument kahe piirkondliku investeerimisplatvormi, Aafrika investeerimisplatvormi ja naabruspoliitika investeerimisplatvormiga, et toetada erasektori investeeringuid vähem arenenud ja suurema riskiga ärikeskkondadesse. 2019. aasta lõpuks oli EFSD kaasanud ligikaudu 4,6 miljardit eurot ELi vahendeid, mis peaks tooma kaasa 47 miljardi euro ulatuses investeeringuid.

¹⁶ <https://www.uncdf.org/local/homepage>.

¹⁷ COM(2019) 352 final, 23. juuli 2019.

Partnerluse rahastamisvahendi¹⁸ kaudu sõlmiti 2019. aasta lõpus 5,7 miljoni euro väärtuses leping ELi-OECD uue partnerluse raames, et aidata kujundada ärimudeleid kestliku, kaasava ja õiglasema majanduskasvu tagamiseks.

2019. aasta jooksul loodi koostöös Maailmapanga Grupiga kaks ärisõbraliku investeerimiskliimaga tegelevat usaldusfondi: ühest neist abistatakse riike ja piirkondlikke majandusühendusi AKV piirkonnas (12 miljonit eurot) ja teisest toetatakse Sahara-tagust Aafrikat (10 miljonit eurot).

Idapartnerluse raames anti enam kui 40 piirkondliku ja kahepoolse programmiga algatuse „EU4Business“ raames märkimisväärset toetust VKEdes arenguks, täiendades riiklikke reformikavasid.

Vaesuse kaotamine selle kõikides mõõtmetes, diskrimineerimise ja ebavõrdsuse vastu võitlemine ning põhimõtte, et kedagi ei jäeta kõrvale, on Euroopa arengukonsensuse keskmeks.

Rohkem kui poolele maailma elanikkonnast ei laiene sotsiaalkaitsehüvitised. EL toetab sotsiaalkaitseprogramme 26 riigis; see investering moodustab kokku 1 miljard eurot.

2019. aasta üleilmse toidukriiside aruande kohaselt kannatas 2018. aastal **tõsist nälga** ja vajab kiiret abi üle 113 miljoni inimese 53 riigis. EL teeb partneritega koostööd nälja ning laste ja emade alatoitumuse kaotamiseks, muu hulgas kestliku ja vastupanuvõimelise põllumajanduse edendamise teel.

ELi rahastatud algatusega „Aruka innovatsiooni arendamine põllumajanduse teadusuuringute kaudu“ (DeSIRA) on kaasatud ligikaudu 95 miljonit eurot riikliku, piirkondliku ja ülemaailmse innovatsioonisutlikkuse arendamiseks.

Inimareng

Hea tervis on kestliku arengu oluline alus. EL toetab partnerriike kõikides poliitikavaldkondades tervisekeskse lähenemisviisi järgimisel, et parandada jätkusuutlikult tervishoiu kvaliteeti, kättesaadavust ja taskukohasust ning tõhustada tervishoiusüsteeme.

Pool ELi abist tervishoiu valdkonnas (2014.–2020. aastal 2,6 miljardit eurot) läheb sellistele üleilmsetele algatustele nagu ülemaailmne AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu võitlemise fond, ülemaailmne vaktsineerimise ja immuniseerimise liit, Maailma Terviseorganisatsiooni üldist tervisekindlustust edendav partnerlus ja ÜRO Rahvastikufond.

2019. aastal lubas komisjon eraldada aastatel 2020–2022 ülemaailmsele AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu võitlemise fondile 550 miljonit eurot.

Haridus on äärmiselt oluline tulevaste põlvkondade kujundamisel ning tähtis vahend kestliku majanduskasvu, kvaliteetsete töökohtade ja võrdõiguslikkuse tagamisel.

EL toetab haridust ligikaudu 100 riigis ning selliste partnerluste kaudu nagu üleilmne hariduspartnerlus ja fond „Education Cannot Wait“.

Üleilmse hariduspartnerluse toetamise teel on EL aidanud 77 miljonil lapsel algkoolis käia.

¹⁸ https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en.

Partnerlus rändevaldkonnas

EL jätkas **rändevaldkonnas tasakaalustatud lähenemisviisi** järgimist. 2019. aastal jõudis rahvusvaheliste rändajate arv maailmas peaaegu 272 miljonini ning üle maailma on peaaegu 70,8 miljonit põgenikku ja 25,9 miljonit pagulast. Enamik pagulasi viibis jätkuvalt arengupiirkondades.

Ränne võib **suurendada ka ebavõrdsust** ning EL on tugevdanud oma jõupingutusi selle tagamiseks, et rände tulemusel toimuks kaasav majanduskasv ja kestlik areng lähte-, transiidi- ja sihtriikides ja et sellest saaksid kasu kõik kogukonnad. Juunis avaldas komisjon oma talituste töödokumendi „Ebavõrdsuse vähendamine partnerriikides“¹⁹ ja novembris võttis nõukogu vastu järeldused, milles kutsus ELi ja liikmesriike üles kiirendama oma jõupingutusi²⁰.

2019. aastal kiitis ELi hädaolukorra usaldusfond Aafrika jaoks oma kolmes piirkonnas (Sahel ja Tšaadi järve piirkond, Aafrika Sarv ja Põhja-Aafrika) heaks veel 36 programmi ja 16 täiendavat toetust kogusummas 851 miljonit eurot.

Rahu ja julgeolek

Kogu 2019. aasta jooksul oli stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend ELi diplomaatia peamine vahend kriisiolukordades ning liidu püüdlustes stabiilsuse, konfliktide vältimise ja lahendamise ning rahulooime nimel. Kõigi 46 vastuvõetud kriisile reageerimise meetmega täideti otseselt ELi poliitikaprioriteete ning need täiendasid ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonide tööd.

2019. aastal kasutati julgeolekut ja arengut toetavat suutlikkuse suurendamist veelgi tõhusamalt Burkina Fasos, Nigeris, Somaalias ja Tadžikistanis algatatud uute meetmetega.

Piirkondlike koolituskeskuste toetamiseks Lääne-Aafrikas, Ida-Aafrikas ja Lähis-Idas käivitati üldine meede, et koolitada sõjaväelasi tervishoiu, demineerimise ja elanikkonnakaitse alal.

Koos ÜRO ja muude rahvusvaheliste organisatsioonide, nimelt Maailmapanga ja Aafrika Arengupangaga jätkati tööd konfliktides ja konfliktijärgsetes olukordades tehtavate rahvusvaheliste jõupingutuste koordineerimiseks eesmärgiga parandada juurdepääsu rahastamisele ja kajastada ELi suurt pühendumust mitmepoolsusele.

2019. aastal tehti stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi kaudu ELi esimene sissemakse ÜRO rahutagamisfondi.

Pärast tuumaohutuse tagamiseks tehtud suurima rahvusvahelise koostööoperatsiooni lõpuleviimist anti juulis Tšornobõli tuumaobjekt uuesti üle Ukraina ametiasutustele. EL panustas tuumaohutusala koostöö rahastamisvahendi ja Sõltumatute Riikide Ühendusse kuuluvatele riikidele tehnilise abi andmise programmi kaudu 431,6 miljonit eurot.

EL jätkas **õigusriigi põhimõtte, õiguskaitsekaitse kättesaadavuse ja õigusinstitutsioonide suutlikkuse tugevdamise** edendamist partnerriikides üle maailma.

¹⁹ SWD(2019) 280 final, 16. juuni 2019.

²⁰ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2019/11/25/addressing-inequality-in-partner-countries-council-adopts-conclusions/>.

Inimõigused, demokraatia ja põhiväärtused

2019. aasta oli viimane aasta, mil rakendati **ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava** (2015–2019), millega toetati põhilisi inimõigusi, sealhulgas väljendus-, kogunemis- ja ühinemisvabadust, mittediskrimineerimist ja vähemuste õigusi. 2019. aastal kasutas EL demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit ligikaudu 268 projekti rahastamiseks 119,5 miljoni euro ulatuses.

ELi mehhanisme inimõiguste kaitsjate toetuseks uuendati 2019. aasta lõpus veel kolmeks aastaks.

Üleilmse demokraatia ees seisvaid jätkuval probleeme arvesse võttes kinnitas EL taas kord oma **pühendumust demokraatlikele protsessidele** 30 riigis läbiviidud programmidega, mille eelarve oli üle 47,2 miljoni euro.

EL lähetas kaheksa valimisvaatlusmissiooni, kuus valimiseksperptide missiooni ja seitse järelvaatlusmissiooni ning lõi valimisvaatlusmissioonide antud soovitude avaliku andmebaasi. Samuti toetas EL kohalikke valimisvaatlajaid 11 riigis.

Sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine on ELi ja tema rahvusvahelise arengupoliitika põhiväärtused. ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavas käsitletakse kolme peamist prioriteetset valdkonda: tütarlaste ja naiste füüsilise ja vaimse puutumatuse tagamine, naiste ja tütarlaste sotsiaal-majanduslike ja kultuuriliste õiguste edendamine ning tütarlaste ja naiste sõnaõiguse ja otsuste tegemises osalemise tugevdamine.

2019. aastal jätkus algatuse „Spotlight“²¹ rakendamine – tegemist on ELi-ÜRO teedrajava partnerlusega, mille eesmärk on likvideerida kogu maailmas igasugune naiste ja tütarlaste vastu suunatud vägivald. Programmiga „Safe and Fair“ (25 miljonit eurot) parandatakse 11st Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni (ASEAN) kuuluvast riigist Pärsia lahe riikidesse liikuvate naissoost rändajate töötingimusi.

22,5 miljoni euro suuruse eelarvega programmi „WeEmpower“ abil suurendatakse avaliku ja erasektori pühendumust soolise võrdõiguslikkuse tagamisele ja naiste mõjuvõimu suurendamisele töökohal.

Samuti algatas EL 3,75 miljoni euro suuruse eelarvega programmi, et veelgi tugevdada inimõigustega tegelevate riiklike asutuste piirkondlikke ja rahvusvahelisi võrgustikke, ning projektikonkursi lesbide, geide, biseksuaalsete, trans- ja/või intersooliste inimeste inimõiguste kaitsjate kaitse kohta. Meetmeid võeti ka seoses üha suurenevate probleemidega väljendusvabaduse ja meediavabaduse valdkonnas. Tehnilise abi rahastust „Media4Democracy“ rahastati mitut projekti.

Tehnoloogia ja innovatsioon

ELi 200 miljoni euro suurune toetus Lääne-Balkani ettevõtluse arengu ja innovatsiooni rahastamise vahendile aitas võimendada kokku 958 miljoni euro väärtuses investeeringuid, millega toetatakse ligikaudu 4 700 äriühingut, andes üle 2 800 laenu, luues ligi 80 000 töökohta ja soodustades 36 omakapitaliinvesteeringut.

Kestliku arengu eesmärkide saavutamisel on põhiroll **ühendatusel**, mille kõige olulisemad valdkonnad on transport, energia ja digipööre. Vastupidava taristuga edendatakse kaasavat ja kestlikku majanduskasvu ja soodustatakse innovatsiooni.

²¹ <https://www.spotlightinitiative.org/>.

Partnerluse rahastamisvahendiga on toetatud säästvat industrialiseerimist Brasiilias ja Mehhikos, et siduda majanduskasv lahti CO₂-heitest, eelkõige ELi ja kohalike ettevõtjate vaheliste partnerluste edendamise teel.

2019. aastal loodi Aafrika-Euroopa alliansi digitaalmajanduse rakkerühm, mis aitas koostada Aafrika Liidu avaldatud aruannet Aafrika digipöörde strateegia (2020–2030) kohta.

Teaduse, uute tehnoloogiate ja innovatsiooni kasvanud tähtsust kaasava ja kestliku arengu saavutamisel AKV piirkondades tunnustati 60 miljoni euro suuruse eelarvega programmi käivitamisega 11. Euroopa Arengufondi raames, et tugevdada innovatsiooni ökosüsteeme ja innovatsioonisuutlikkust.

Üleilmne tegevus

EL jätkas kogu maailmas tööd vaesuse vähendamise, ebavõrdsuse vastu võitlemise ja kestliku arengu toetamise ning demokraatia, rahu ja julgeoleku edendamise nimel.

Aafrika

2019. aastal algasid läbirääkimised AKV riikidega uuendatud partnerluslepingu sõlmimiseks, mis järgneb Cotonou lepingule ning millega kujundatakse ümber poliitilised ja majandussuhted nende partneritega.

EL toetas demokraatiale üleminekut Sudaanis ning jätkas demokraatiale ülemineku jõulist poliitilist ja rahalist toetamist Etioopias. Koos Maailmapanga ja Aafrika Arengupangaga juhtis EL Aafrika Sarve piirkondliku integratsiooni ja majandusarengu algatust Djiboutis, Eritreas, Etioopias, Keenias ja Somaalias.

2019. aastal täitis EL humanitaarabivajadusi seitsmes Saheli kriisis kannatanud riigis: Burkina Fasos, Kamerunis, Malis, Mauritaanias, Nigeerias, Nigeris ja Tšaadis. EL eraldas humanitaarmedetmete toetamiseks üle 187 miljoni euro (sealhulgas üle 141 miljoni euro kõige haavatavamale elanikkonnale G5 riikides).

EL toetas Aafrika juhitud Aafrika taastuenergia algatust,²² et saavutada selle eesmärk toota 2020. aastaks vähemalt 10 gigavatti taastuenergiat. ELil on strateegiline huvi seda algatust toetada, sest nagu on täpsustatud tulevase tervikliku Aafrika strateegiaga hõlmatud rohemajandusele ülemineku ja energia kättesaadavuse valdkonna partnerluses, on selle eesmärgid kooskõlas ELi roheline kokkulepega.

2019. aastal toimusid ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tsiviilmissioonid Liibüas, Malis, Nigeris ja Somaalias ning uus missioon algatati Kesk-Aafrika Vabariigis, et toetada julgeolekujõudude reformi nende järkjärgulise lähetamisega üle kogu riigi.

Olulise poliitikaalgatuse – Aafrika-Euroopa kestliku investeerimise ja töökohtade loomise alliansi – tegevus edenes jõudsalt ning EL toetas seda ja vähendas sellega seotud investeerimisriske välisinvesteeringute kava kaudu. Samuti hõlbustas EL osana välisinvesteeringute kava Aafrika kestliku ettevõtluse platvormist avaliku ja erasektori struktureeritud dialoogi 32s Aafrika riigis.

²² <http://www.arei.org/>.

Partnerluse rahastamisvahendi kaudu jätkab EL Lõuna-Aafrikaga sõlmitud strateegilise partnerluse majandus-, kaubandus- ja investeerimisaspektide elluviimist, keskendudes ELi ja Lõuna-Aafrika Arenguühenduse majanduspartnerluslepingu, Pariisi kokkuleppe ja WTO küsimuste rakendamisele.

Aasia, Kesk-Aasia ja Vaikse ookeani piirkond

Detsembris toimus Madridis Aasia ja Euroopa välisministrite kohtumine, kus keskenduti jagatud väärtustele ja ühistele probleemidele, eelkõige tulemuslikule eeskirjadepõhisele mitmepoolsusele.

Jaanuaris lepiti ASEANi-ELi ministrite kohtumisel põhimõtteliselt kokku, et suhted arendatakse strateegiliseks partnerluseks, ning juunis allkirjastas ELi nõukogu Vietnamiga vabakaubanduslepingu ja investeringute kaitse lepingu,²³ millele oktoobris järgnes osalemise raamleping.

Aprillis pikendas nõukogu veel üheks aastaks Myanmaris vastu suunatud piiravaid meetmeid, sealhulgas sihipäraseid piiravaid meetmeid üksikisikute suhtes.

„Vastutustundlikud tarneahelad Aasias“ on partnerluse rahastamisvahendist rahastatav 9,5 miljoni euro suuruse eelarvega ühisalgatus, mille eesmärk on parandada inimõiguste ning töö- ja keskkonnastandardite järgimist äriühingutes, millel on tarneahelaid Filipiinidel, Hiinas, Jaapanis, Myanmaris, Tais ja Vietnamis.

Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi puhul keskenduti 2019. aastal vihakõne ja vägivaldse äärmusluse ärahoidmisele kogu piirkonnas. Pärast lihavõtete ajal Sri Lankal toimunud pommitamisi võeti stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend kiiresti kasutusele, et aidata tugevdada terrorismivastast võitlust ja vägivaldse äärmusluse ennetamist Sri Lankal ja Maldividel.

Laienemispiirkond

Komisjon jätkas laienemisprotsessis osalevate riikide toetamist, et parandada nende valmidust ELiga liituda, ning piirkondliku koostöö edendamist Lääne-Balkani riikides ja ELiga. Iga-aastane laienemispakett võeti vastu 29. mail. Kuna Albaania Vabariik ja Põhja-Makedoonia Vabariik tegid täiendavaid edusamme, jäi komisjon oma soovitusel juurde alustada ühinemisläbirääkimisi. Oktoobris otsustas Euroopa Ülemkogu enne ELi ja Lääne-Balkani riikide järgmist tippkohtumist laienemisküsimust uuesti arutada. Läbirääkimisi alustati ametlikult 2020. aasta märtsis.

EL on andnud ühinemiseelse abi rahastamisvahendi raames 880,7 miljonit eurot 39-le transpordi- ja energiavõrkude ühendamise projektile, millesse peaks olema võimalik kaasata rohkem kui 3,2 miljardi euro ulatuses investeringuid.

Mais avaldas komisjon arvamuse Bosnia ja Hertsegoviina ELi liikmeks saamise taotluse kohta,²⁴ märkides, et ühinemisläbirääkimised peaksid algama pärast seda, kui Bosnia ja Hertsegoviina täidab nõuetekohaselt liikmesuse kriteeriumid. Detsembris võttis nõukogu vastu järeldused²⁵ komisjoni arvamuse kohta, mida ta tervitas.

Seoses Türgiga kehtestas nõukogu novembris piiravad meetmed Türgi loata puurimistegevuse tõttu Vahemere idaosas²⁶ ning otsustas vähendada ühinemiseelse abi rahastamisvahendist antavat

²³ Euroopa Parlament ratifitseeris need 2020. aasta veebruaris ja vabakaubandusleping jõustus 1. augustil 2020.

²⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/COUNTRY_19_2778.

²⁵ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2019/12/10/council-conclusions-on-commission-opinion-on-bosnia-and-herzegovina-s-application-for-membership-of-the-european-union/>.

²⁶ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2019/11/11/turkey-s-illegal-drilling-activities-in-the-eastern-mediterranean-council-adopts-framework-for-sanctions/>.

kahepoolset abi ja Euroopa Investeeringispanga antavaid laene. EL jätkas kodanikuühiskonna ja inimestevaheliste kontaktide edendamist, samuti jätkus koostöö Süüria pagulaste ja rände haldamise toetamiseks ning 2019. aasta lõpuks olid jaotatud kõik Türgis asuvate pagulaste jaoks mõeldud rahastu tegevuseelarve vahendid.

Euroopa naabrus

2019. aastal jätkas EL oma läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika elluviimist, kaasates olulist toetust selle neljale uue rõhuasetusega prioriteedile²⁷ ning integreerides täielikult eristamise, jagatud vastutuse ja stiimulitel põhineva lähenemisviisi põhimõtted.

Idanaabruses tehti edusamme idapartnerluse 2020. aastaks seatud 20 eesmärgi rakendamisel, eelkõige majanduse, ühendatuse, inimestevaheliste kontaktide ja hea valitsemistava valdkondades.

2019. aastal tähistati idapartnerluse kümnendat aastapäeva, mille puhul korraldatud kõrgetasemelisel üritusel juhiti tähelepanu olulistele saavutustele majanduse ja kaubanduse, energiatõhususe, kodanikuühiskonna rolli ja viisanõude kaotamise edendamisel. 2019. aastal algatatud põhjaliku konsultatsiooni raames idapartnerluse tuleviku kohta²⁸ esitasid mitmesugused sidusrühmad üle 200 arvamuse.

2019. aastal viidi lõpule viisalihtsustus- ja tagasivõttulepingut käsitlevad läbirääkimised Valgevenega ja seega on nüüd kõikide idapartnerlusriikide kodanikel lihtsam ELi reisida.

Vastusena Ukraina idaosa konfliktile jätkas EL humanitaarabi andmist ning stabiliseerimise ja kiire taastumise toetamist. Lisaks kaasas EL eritoetuse Aasovi mere piirkonnale ja kasutas seda.

ELi linnapeade pakti algatusega aidatakse peaaegu 400 omavalitsusel idapartnerlusriikides täita oma säästva energia ja kliimakohustusi.

Lõunanaabruses oli kogu 2019. aasta jooksul prioriteet pikaajalise Süüria kriisi mõju leevendamine. ELi kohustusi kinnitati aprillis toimunud Brüsseli kolmandal konverentsil, mis käsitles Süüria ja piirkonna tuleviku toetamist.

Juunis võeti vastu ühine poliitiline deklaratsioon Marokoga ning ELi-Maroko tegevuskava ja ühtset toetusraamistikku pikendati 2020. aasta lõpuni. Jaanuaris pikendati nii ELi-lisraeli kui ka ELi-Palestiina omavalitsuse tegevuskava kolmeaastaseks perioodiks.

Septembris ja oktoobris toetas EL vastavalt presidendi- ja parlamendivalimisi Tuneesias, mis veelgi tugevdasid riigi üleminekut demokraatiale, ning jätkas Liibüa toetamist stabiilseks ja turvaliseks riigiks saamisel, hoolimata riigis valitsevast julgeolekuolukorrast.

Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonid toimusid Ukrainas, Kosovos* ja Gruusias.

²⁷ Euroopa naabruspoliitika prioriteetsed valdkonnad on hea valitsemistava, demokraatia, inimõigused ja õigusriik; majandusareng stabiliseerumise heaks; julgeolek ning ränne ja liikuvus.

²⁸ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/news/european-union-opens-structured-consultation-future-eastern-partnership_en.

Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond

Aprillis võttis EL vastu Ladina-Ameerikat ja Kariibi piirkonda käsitleva uue strateegia „Euroopa Liit, Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond: ühised jõupingutused ühise tuleviku nimel”,²⁹ mille aluseks on partnerlus heaolu, demokraatia, vastupanuvõime ja tulemusliku ülemaailmse juhtimise valdkondades.

Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas tehti edusamme ELi partnerluse rakendamisel poliitiliste ja kaubanduskokkulepete kaudu. Juulis saavutati põhimõtteline kokkulepe ELi-Mercosuri (Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay) assotsieerimislepingu kaubandust käsitleva osa kohta. Mehhikoga viidi lõpule läbirääkimised seoses ajakohastatud üldise lepinguga, välja arvatud piirkondliku tasandi riigihankeüksusi käsitlevad eeskirjad.

Partnerluse rahastamisvahendi raames võetud meetmed hõlmasid projekti intellektuaalomandi kaitse tugevdamiseks piirkonnas kooskõlas WTO ja asjaomaste ELi vabakaubanduslepingutega. 9,5 miljoni euro suuruse eelarvega projekti raames toetatakse vastutustundlikke äritavasid Argentinas, Brasiilias, Colombias, Costa Ricas, Ecuadoris, Mehhikos, Panamas, Peruu ja Tšiilis.

Venezuela pikaajaline poliitiline ja humanitaarkriis avaldab piirkonnale märkimisväärset mõju, eelkõige enneolematute rändevoogude tõttu. Võttes arvesse demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste olukorra jätkuvat halvenemist, avaldas EL režiimile sihipäraste piiravate meetmete kaudu suuremat survet, toetades samal ajal ulatuslikumalt elanikkonda ja Venezuela rändajaid.

2019. aastal toetas EL jätkuvalt rahukokkuleppe elluviimist Colombias, pakkudes muu hulgas toetust töö väljaselgitamist, kooseksisteerimist ja mittekordumist käsitlevale komisjonile.

Mehhikos toetati stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist põhjapiiri-äärseid kogukondi, et aidata varjupaigataotlejaid ja pagulasi avalike teenuste kättesaadavuse parandamise teel.

Septembris allkirjastasid EL ja Vaikse ookeani liit ühisdeklaratsiooni, et koostööd ja dialoogi veelgi tugevdada.

Lähis-Ida ja Pärsia lahe piirkond

Tihedas koostöös Euroopa välisteenistuse, EL delegatsioonide ja komisjoni talitustega on partnerluse rahastamisvahendi kaudu saavutatud Pärsia lahe piirkonnas märkimisväärseid tulemusi sellistes valdkondades nagu puhta energia tehnoloogiad, energiatõhusus, kliimamuutused ja majanduse mitmekesistamine. Enamik projekte toimub kuues Pärsia lahe koostöönõukogusse kuuluvas riigis ning need hõlmavad ELi ja Pärsia lahe koostöönõukogu puhta energia võrgustikku, ELi ja Pärsia lahe koostöönõukogu majanduse mitmekesistamist käsitlevat dialoogi, ELi poliitika- ja teavitamisalast partnerlust ning projekti, millega valmistatakse ette piirkondlik kiirgusohuga seotud hoiatus- ja andmevahetussüsteem.

Iraagis jätkas EL tööd stabiliseerimise, konfliktijärgsete reformide, vastutuse ja kaasava lepitamise protsesside valdkonnas. Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist toetati ÜROd Daeshi sooritatud kuritegude tõendite digiteerimisel ja aidati tõhustada Iraagi-Jordaania piiri haldamist.

²⁹ JOIN(2019) 6 final, 16. aprill 2019

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

Jeemenis jätkab EL stabiliseerimistegevuse ja rahuprotsessi toetamist. Vastusena 2018. aasta lõpus sõlmitud Stockholmi kokkuleppele toetati vahendamistegevust, ÜRO rahutagamisfondi ja selliseid konkreetseid algatusi nagu Al-Hudaydah' sadamat käsitlev kokkulepe.